

بررسی نوع و محتوای اطلاعاتی تعدیلات سنواتی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

رحمت اله هوشمند زعفرانیه *

امید پورحیدری **

چکیده

هدف این پژوهش، بررسی نوع و محتوای اطلاعاتی تعدیلات سنواتی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. در این راستا، به منظور اندازه‌گیری محتوای اطلاعاتی تعدیلات سنواتی، از مقایسه میانگین بازده غیرعادی تجمعی قبل و بعد از انتشار اطلاعات به بازار استفاده شده است. داده‌های مورد استفاده از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی سالهای ۱۳۸۰ الی ۱۳۸۹ استخراج گردیده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها از آزمون مقایسه زوجی استفاده شده است. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که وجود تعدیلات سنواتی برای بازار سرمایه حاوی محتوای اطلاعاتی می‌باشد و بازار نسبت به وجود تعدیلات سنواتی واکنش منفی نشان می‌دهد. همچنین، یافته‌ها حاکی از آن بود که بازار سرمایه ایران نسبت به تعدیلات سنواتی از نوع اشتباهات منفی حسابداری، انتقال درآمد و انتقال هزینه واکنش منفی نشان می‌دهد؛ به طوری که تفاوت میانگین بازده غیرعادی برای این نوع تعدیلات به ترتیب ۳/۱۴٪، ۳/۴۴٪ و ۴/۵۲٪ بوده است. علاوه بر این، نتایج نشان داد که بین بازده غیرعادی تجمعی قبل و بعد از انتشار اطلاعات در خصوص تعدیلات سنواتی از نوع اشتباهات مثبت حسابداری همبستگی معناداری وجود ندارد، لذا، نمی‌توان تعیین کرد که بازار نسبت به این نوع تعدیلات واکنش نشان می‌دهد یا خیر. به عبارتی، بازار سرمایه واکنش قابل تفسیری نسبت به تعدیلات سنواتی از نوع اشتباهات مثبت حسابداری از خود نشان نمی‌دهد.

واژگان کلیدی: تعدیلات سنواتی، بازده غیرعادی، محتوای اطلاعاتی

* کارشناس ارشد حسابداری دانشگاه شهید باهنر کرمان

** استاد حسابداری دانشگاه شهید باهنر کرمان

مقدمه

تعدیلات سنواتی^۱ برای بازار سرمایه حاوی اطلاعات جدید می‌باشد. از دیدگاه سرمایه‌گذاران، اخبار تعدیلات سنواتی فقط بیانگر مشکلات عملکرد دوره گذشته نیست؛ بلکه نوعی پیش‌بینی مشکلات آتی برای شرکت و مدیریت آن نیز می‌باشد. همچنین وجود تعدیلات سنواتی، موجب سلب اطمینان سرمایه‌گذاران نسبت به اعتبار و شایستگی مدیریت و کاهش اعتبار سودهای گزارش شده می‌گردد که این موارد واکنش منفی بازار سرمایه را می‌تواند در پی داشته باشد. نتایج بیشتر تحقیقات انجام شده در سطح بین‌الملل نیز حاکی از آن است که بازار سرمایه در کوتاه‌مدت واکنش بسیار منفی به تعدیلات سنواتی نشان می‌دهد. به عنوان نمونه پالمروس و همکاران^۲ بازده بازار در واکنش به گزارش تجدید ارائه فصلی و سالانه را حدود ۹/۲٪- گزارش نمودند (پالمروس و همکاران، ۲۰۰۴). همچنین یافته‌های تحقیق ریچاردسون و همکاران^۳ نشان داد که بازده بازار در واکنش به اعلان تجدید ارائه تقریباً ۱۱٪- بوده است (ریچاردسون و همکاران، ۲۰۰۲).

وجود تعدیلات سنواتی، علاوه بر آثار تغییر رویه، در بیشتر موارد نشان دهنده وجود تحریف با اهمیت یا اساسی در صورت‌های مالی دوره(ها)ی گذشته می‌باشد که در رعایت استانداردهای حسابداری، اصلاح مربوطه در سود و زیان دوره گزارش، منظور نمی‌شود. این بدان معناست که استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی، دچار تصمیم‌گیری نادرست براساس اطلاعات نادرست شده‌اند که منشا غیر سیستماتیک از نوع گمراه کننده داشته است.

برخی از تعدیلات دارای تاثیر مثبت و برخی نیز دارای تاثیر منفی بر سود انباشته است و سبب کاهش آن می‌شود. همچنین تعدیلات سنواتی ممکن است به دلیل تحریفات عمدی یا اشتباهات سهوی ایجاد شده باشند. واکنش بازار سرمایه نسبت به این دو نوع تعدیلات ممکن است متفاوت باشد. به نظر می‌رسد تعدیلاتی که دارای تاثیرات کاهنده بر سود انباشته است و همچنین تعدیلات به دلیل تحریفات عمدی، بار منفی بیشتری بر بازار سرمایه ایران داشته باشد. با توجه به مطالب گفته شده، سوالات پژوهش به صورت زیر مطرح می‌شوند:

1- Accounting Adjustments

2- Palmrose & et al.

3- Richardson & et al.

سوال اول: تعدیلات سنواتی انجام شده توسط شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، چه نوع تعدیلاتی می‌باشند؟

سوال دوم: آیا تعدیلات سنواتی برای بازار سرمایه حاوی بار منفی اطلاعاتی می‌باشد؟

سوال سوم: آیا بازار سرمایه نسبت به انواع مختلف تعدیلات سنواتی رفتار متفاوتی نشان می‌دهد؟

ساختار بقیه مقاله به این صورت است که در بخش بعدی مبانی نظری و فرضیه‌های پژوهش مطرح شده است. در ادامه پیشینه پژوهش ذکر شده است. در بخش سوم روش تحقیق آورده شده است. این بخش شامل: جامعه و نمونه آماری و همچنین تعریف متغیرهای پژوهش می‌باشد. در بخش چهارم، یافته‌های تحقیق بیان شده که در ابتدا، نتایج آمار توصیفی و سپس نتایج آمار استنباطی ذکر شده است. در بخش پایانی نیز نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها و تحقیق آورده شده است. در ادامه این بخش نیز محدودیتها و پیشنهادهایی برای محققین بیان شده است.

مبانی نظری

تحقیقات انجام شده در ایران نشان می‌دهد که مبلغ تعدیلات سنواتی بخش مهمی از صورت سود و زیان و گردش حساب سود را به خود اختصاص داده است (کردستانی و همکاران، ۱۳۸۹). تعدیلات سنواتی یعنی ارقام بااهمیت مربوط به سنوات قبل که در تعدیل مانده سود (زیان) انباشته ابتدای دوره منظور می‌گردد و محدود به اقلامی می‌شود که از تغییر در رویه و اصلاح اشتباه ناشی می‌شود، که اصلاحات تکرار شونده معمول و تعدیل برآوردهای انجام شده در سنوات قبل را نیز شامل نمی‌شود.

بر اساس اصول پذیرفته شده حسابداری، تعدیلات سنواتی شامل دو طبقه اصلی می‌باشند: ۱) تعدیلات ناشی از تغییر در اصول و رویه‌های حسابداری و ۲) تعدیلات ناشی از اشتباهات حسابداری (کالن و همکاران^۱، ۲۰۰۲). تعدیلات ناشی از اشتباهات حسابداری شامل قبول گزارشگری مالی خلاف اصول پذیرفته شده حسابداری توسط مدیریت می‌باشد که به احتمال زیاد در مواردی که مدیریت آگاهانه و عمدی سود را دستکاری می‌کند، ایجاد می‌شود (ریچاردسون و همکاران^۲، ۲۰۰۴). از نگاه هنس و همکاران (۲۰۰۸)

1 - Callen & et al

2 - Richardson & et al

نیز دلایل وجود تعدیلات سنواتی اشتباهات و تحریفات با اهمیت می‌باشند (هنس و همکاران، ۲۰۰۸). با وجود این، بر طبق گزارش کمیسیون بورس و اوراق بهادار آمریکا اصلاح درآمد دوره‌های گذشته، علت اصلی تعدیلات سنواتی بوده است (وو، ۲۰۰۲). از سوی دیگر، آورز و همکاران (۲۰۰۲) تعدیلات سنواتی را شامل اصلاح اشتباهات بااهمیت، تقلب، انتقال درآمد و هزینه، قوانین مرتبط با بورس نیویورک، تغییر در ساختار شرکت، تغییر در رویه‌های حسابداری و تغییر در برآورد حسابداری می‌دانند.

یکی از موارد دیگری که احتمال وقوع تعدیلات سنواتی و تجدید ارائه صورت‌های مالی را ممکن است افزایش دهد، تخصیص نامناسب ذخیره می‌باشد. به عنوان نمونه، ممکن است شرکتی در سال جاری اقدام به ایجاد ذخیره نماید تا زیان گزارش شده را افزایش دهد و ذخایر مازاد را در سال مالی بعد به سود منتقل کند تا بتواند سود شرکت را متورم نماید و بالعکس. مثلاً، اگر مدیریت شرکت بابت سرقت و افت موجودی فیزیکی ذخیره قابل ملاحظه‌ای در نظر نگیرد، می‌تواند بهای تمام شده کالاهای فروش رفته را کمتر گزارش کند و در نتیجه سود خالص بیش از واقع نشان دهد.

همانطور که قبلاً بیان شد، تعدیلات سنواتی برای بازار سرمایه حاوی اطلاعات جدید می‌باشد. در یک بازار کارا، قیمت سهام منعکس کننده تمام اطلاعات گذشته و حال در مورد سهام است. در واقع با تغییر در هر یک از این اطلاعات، می‌توان قیمت سهام را تحت تاثیر قرار داد. از آنجا که تعدیلات سنواتی یکی از مواردی است که اطلاعات گذشته سهام را دچار تغییر می‌کند، لذا می‌توان بیان نمود که بین تعدیلات سنواتی و قیمت سهام ارتباط وجود دارد.

از آنجا که گزارشهای مالی، ابزاری برای افشای اطلاعات مالی قابل اعتماد و اتکاست، مراجع تدوین کننده استانداردهای حسابداری، با هدف متعادل کردن خوش بینی مدیران، حمایت از حقوق ذینفعان و ارائه منصفانه صورتهای مالی، اصول و رویه‌های حسابداری را وضع کرده که منجر به افزایش کیفیت اطلاعات حسابداری و کارایی بازار گردد (حساس یگانه و امید، ۱۳۹۳).

در یک بازار کارا، قیمت سهام به ارزش ذاتی آن نزدیک می‌باشد؛ به این معنا که قیمت سهام، نشان دهنده ارزش فعلی تمام بازده‌های سهام در آینده است. بنابراین، به دلیل اینکه بین قیمت سهام و تعدیلات سنواتی رابطه وجود دارد و قیمت سهام منعکس کننده

ارزش فعلی بازده‌های آینده سهام می‌باشد، می‌توان به طور غیرمستقیم گفت که بین تعدیلات سنواتی و بازده سهام رابطه وجود دارد (سجادی و قربانی، ۱۳۹۰، ص. ۶۵).

سجادی (۱۳۸۳) به نقل از فاما بیان می‌کند: "طبق فرضیه بازار کارای سرمایه، تعدیلات سنواتی در زمان اعلام نباید در قیمت سهام تاثیری داشته باشد؛ زیرا این اطلاعات قبل از اینکه با تاخیر از طریق مجاری رسمی اطلاع رسانی شرکت‌ها (گزارش‌های سالانه) منتشر شوند، از طریق کانال‌های متعدد خبری به سرعت در بازار سهام منتشر می‌شود و قیمت سهام منعکس کننده این اطلاعات است". اما از آنجا که طبق تحقیقات به عمل آمده، کانال‌های خبری مالی مطمئنی در بازار ایران وجود ندارد و بورس اوراق بهادار تهران در نازلترین سطح از کارایی (شکل ضعیف بازار کارای سرمایه) قرار دارد (سجادی، ۱۳۸۳)، انتظار می‌رود که تعدیلات سنواتی واحدهای اقتصادی دارای محتوای اطلاعاتی برای بازار سهام باشند و انواع مختلف آن اثرات متفاوتی بر بازده سهام داشته باشد.

دولت آبادی (۱۳۹۰) به نقل از دیچو و همکاران (۱۹۹۶) بیان می‌کند "واکنش بازار سرمایه به ارائه مجدد صورت‌های مالی در اثر دو عامل اصلی صورت می‌گیرد؛ یکی تنزل چشم انداز آتی شرکت و دیگری افزایش عدم اطمینان در مورد این چشم انداز. عموماً، چشم انداز آتی شرکت زمانی تنزل می‌یابد که از طریق ارائه مجدد صورت‌های مالی، سود خالص آن کاهش پیدا کند. آنان عنوان می‌دارند که صورت‌های مالی تجدید ارائه شده، واکنش منفی بازار بورس را به همراه دارد."

در رابطه با تاثیر تعدیلات سنواتی و متعاقب آن تجدید ارائه صورت‌های مالی بر واکنش بازار سرمایه، مطالعات متعددی در سطح بین الملل صورت گرفته است (ریچاردسون و همکاران، ۲۰۰۳؛ پالمروس و همکاران، ۲۰۰۴؛ هریبار و جنکینز، ۲۰۰۴).

نتایج بسیاری از این مطالعات نشان می‌دهد که واکنش بازار به این موارد بیشتر به دلایل وجودی آن (اشتباهات یا تحریفات) بستگی دارد. هنس و همکاران^۱ (۲۰۰۸) صورت‌های مالی تجدید ارائه شده را بر حسب دلایل وجودی آن به دو نوع طبقه‌بندی کردند: تجدید ارائه به دلیل اشتباهات و تجدید ارائه به دلیل تحریفات. مطالعه آنان نشان داد که بازده غیرعادی برای تعدیلات ناشی از تحریفات صورت‌های مالی ۱۴٪ بوده در حالی که برای اشتباهات ۲٪ بوده است. یافته‌های پالمروس و همکاران (۲۰۰۴) نیز نشان دهنده این است

که بازده غیرعادی برای تجدید ارائه صورت‌های مالی متخلف ۲٪ و تجدید ارائه‌های غیر متخلف ۶٪ بوده است.

درآمد حاصل از فروش و ارائه خدمات، مرکز ثقل توانایی شرکت برای رشد و پیشرفت است. چنانچه شرکتی درآمدهای گذشته خود را بیش از میزان واقعی گزارش نماید، نه تنها عملکرد گذشته آن اغراق آمیز بوده است بلکه ممکن است رشد آینده شرکت نیز متزلزل شود. به عبارتی، از دید سرمایه‌گذاران، در خصوص روند آتی شرکت ابهام ایجاد خواهد شد. لذا، نگرانی سرمایه‌گذاران پیرامون رشد آتی شرکت باعث تجدید نظر در ارزش شرکت خواهد شد که به صورت تقلیل ارزش، ظاهر خواهد شد (وو، ۲۰۰۲).

برخی از محققین معتقدند که چون اصلاح درآمدهای گذشته می‌تواند بر توان سودآوری آتی شرکت اثرگذار باشد، بنابراین، تعدیلات سنواتی ناشی از اصلاح درآمدهای گذشته دارای تاثیرات مخرب‌تری نسبت به تعدیل به دلیل سایر موارد است. نتایج یافته‌های آنها حاکی است که سرمایه‌گذاران به تعدیلات سنواتی به دلیل اصلاح اشتباه ناشی از شناسایی درآمد نسبت به سایر دلایل، واکنش شدیدتری نشان می‌دهند. بنابراین، پیش‌بینی می‌شود تعدیلات سنواتی به دلیل انتقال سود و زیان به دوره‌های بعد واکنش منفی‌تری از سوی بازار سرمایه، در پی داشته باشد (وو، ۲۰۰۲؛ گرتسن و همکاران، ۲۰۰۶؛ نابار و همکاران، ۲۰۰۶). به نظر وو (۲۰۰۲) در سالهای اخیر، اکثر تعدیلات سنواتی دارای اصلاح اشتباه ناشی از شناسایی درآمد بوده است و به نظر می‌رسد شرکت‌های پیشرفته بیشتر تمایل به تعدیلات سنواتی دارند. همچنان که آمار نشان می‌دهد بیش از یک سوم تعدیلات سنواتی حسابداری در امریکا مربوط به صنایع پیشرفته بوده است. همانطور که ذکر شد، بازار سرمایه به تعدیلات سنواتی واکنش منفی نشان می‌دهد. همچنین ممکن است نسبت به انواع مختلف تعدیلات سنواتی عکس‌العمل‌های متفاوتی از خود نشان دهد. در واقع عکس‌العمل سرمایه‌گذاران نسبت به تقلب در مقایسه با اصلاح اشتباهات یا تعییر در رویه‌های حسابداری که سبب تعدیلات سنواتی می‌گردد، متفاوت می‌باشد.

پیشینه پژوهش

اندرسون و یان (۲۰۰۲) عوامل تعیین کننده واکنش بازار به سود پس از ارائه مجدد با استفاده از اطلاعات ۱۶۱ تجدید ارائه طی دوره زمانی ۱۹۹۷ الی ۱۹۹۹، را تحلیل کردند و شواهدی پیرامون تغییرات کوتاه مدت در محتوای اطلاعاتی سود پس از ارائه مجدد، ارائه نمودند. در حقیقت، این دو پژوهشگر دریافتند که سرمایه گذاران در کوتاه مدت به سود پس از ارائه مجدد واکنش کمی نشان می دهند. همچنین، یافته های آنان حاکی از آن بود که برای شرکت هایی که مشکل به موقع در شناسایی درآمد دارند، بازده منفی بیشتر است پالمروس و اسچولز (۲۰۰۴) با انتخاب ۴۰۳ شرکت طی سالهای ۱۹۹۵ الی ۱۹۹۹ به بررسی واکنش بازار سرمایه به اعلان تجدید ارائه صورت های مالی پرداختند. یافته های آنان نشان داد که واکنش منفی به تجدید ارائه صورت های مالی در مواردی که مربوط به تقلب باشد، موجب تغییر چندین حساب گردد، سود گزار شده را کاهش دهد و یا حسابرس و مدیریت با آن در ارتباط باشند، شدیدتر است. همچنین در مواردی که افشای کافی در رابطه با تجدید ارائه صورت نگرفته بود، واکنش بسیار شدیدتر بوده است.

ویلسون^۱ (۲۰۰۸) در پژوهشی کاهش در محتوای اطلاعاتی سود پس از ارائه مجدد را مورد بررسی قرار داد. یافته های او حاکی از آن بود که نسبتاً سود پس از ارائه مجدد دارای محتوای اطلاعاتی کمتری است. برای شرکت هایی که به دلیل اصلاح اشتباه ناشی از شناسایی درآمد ارائه مجدد نموده اند و شرکت هایی که کاهش زیاد در قیمت سهام را در تاریخ ارائه مجدد، تجربه نموده اند، کاهش در محتوای اطلاعاتی سود، قابل ملاحظه تر بوده است. همچنین نتایج حاکی از آن بود شرکت هایی که بلافاصله پس از ارائه مجدد اقدام به تغییر حسابرس و تغییر اعضای هیئت مدیره خود نموده اند کاهش در محتوای اطلاعاتی کمتری را متحمل شده اند.

کراوت و شولین^۲ (۲۰۱۰) ارتباط بین تجدید ارائه های حسابداری و قیمت گذاری خطر اطلاعاتی را برای نمونه ای متشکل از ۲۶ شرکت شامل ۳۳۰ تجدید ارائه برای دوره زمانی ۱۹۹۷ الی ۲۰۰۱ مورد بررسی قرار دادند. آنها از مدل سه عاملی فاما و فرنچ استفاده نمودند و افزایش قابل توجهی در بارگیری عوامل^۳ بر عوامل ریسک اطلاعاتی اختیاری برای

1 - Wilson

2 - Kravet & Shevlin

3- factor loadings

شرکت‌های تجدید ارائه‌کننده بعد از اعلان تجدید ارائه مشاهده کردند که افزایش در بارگیری عوامل منجر به افزایش در هزینه سرمایه برآورد (تخمین) شده، می‌شود.

سجادی (۱۳۸۳) در مطالعه‌ای رابطه تعدیلات سنواتی صورت‌های مالی با قیمت سهام، اندازه و عمر شرکت با استفاده از داده‌های سالیانه ۸۵ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۷۶-۱۳۷۲ را مورد بررسی قرار داد. با استفاده از تحلیل رگرسیون چند متغیره یافته‌های او نشان داد که بین تعدیلات سنواتی صورت‌های مالی با قیمت سهام و اندازه شرکت‌ها رابطه معناداری وجود دارد ولی بین تعدیلات سنواتی و عمر شرکت‌ها رابطه معناداری مشاهده نگردید.

کردستانی و همکاران (۱۳۸۹) میزان اهمیت تعدیلات سنواتی مندرج در صورت‌های مالی ۱۸۱ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۶-۱۳۸۱ را مورد بررسی قرار دادند. با استفاده از آزمون تساوی میانگین‌ها، یافته‌های آنها حاکی از این بود که رقم تعدیلات سنواتی بیش از سطح اهمیت تعیین شده در سطح صورت‌های مالی دوره مالی قبل است.

شریعت پناهی و کاظمی (۱۳۸۹) به بررسی تاثیر ارائه مجدد صورت‌های مالی بر محتوای اطلاعاتی سود با استفاده از داده‌های مالی ۱۸۵ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۷۷ الی ۱۳۸۶ پرداختند. با استفاده از رگرسیون خطی چند متغیره، یافته‌های آنها حاکی از آن بود که تجدید ارائه صورت‌های مالی موجب کاهش محتوای اطلاعاتی سود می‌شود و شرکت‌هایی که عمده‌ترین دلیل تجدید ارائه صورت‌های مالی آنها اصلاح اشتباه ناشی از شناسایی در آمد است، محتوای اطلاعاتی سود آنها کاهش یافته است.

ثقفی و همکاران (۱۳۹۰) در مطالعه‌ای به بررسی تجربی پیرامون محتوای اطلاعاتی سود متعاقب تجدید ارائه صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با نمونه متشکل از ۱۸۵ شرکت و طی دوره زمانی ۱۳۷۸ الی ۱۳۸۷ پرداختند. آنان برای آزمون کاهش بلندمدت محتوای اطلاعاتی سود، ضریب واکنش به سود برای فصل اعلان ارائه مجدد و چهار فصل بعد از آن را اندازه‌گیری و مورد استفاده قرار دادند. یافته‌های آنها نشان داد که متعاقب تجدید ارائه صورت‌های مالی، کاهش بلندمدت در محتوای اطلاعاتی سود رخ داده است.

سجادی و قربانی (۱۳۹۰) رابطه بین ویژگی‌های خاص شرکت‌ها و تعدیلات سنواتی آنها برای نمونه‌ای متشکل از ۱۴۸ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی سالهای ۱۳۸۴ الی ۱۳۸۸ مورد بررسی قرار دادند. با استفاده از تجزیه و تحلیل رگرسیون داده‌های ترکیبی نتایج پژوهش آنها نشان داد که ارتباط مثبت و معناداری بین اندازه شرکت‌ها و رقم تعدیلات سنواتی وجود دارد. همچنین ارتباط مثبت و معناداری بین رقم تعدیلات سنواتی و بازده سهام شرکت‌ها وجود دارد. اما نتایج آنها برای ارتباط بین رقم تعدیلات سنواتی و عمر شرکت‌ها معنادار نبود.

فرضیه‌های پژوهش

در راستای اهداف پژوهش، فرضیه‌های زیر تدوین و مورد آزمون قرار گرفته‌اند:

فرضیه ۱: تعدیلات سنواتی برای بازار سرمایه حاوی بار منفی اطلاعاتی می‌باشد.

فرضیه ۲: بازار سرمایه نسبت به انواع مختلف تعدیلات سنواتی رفتار متفاوتی نشان می‌دهد.

روش تحقیق

این تحقیق از نوع کمی و از شاخه تحقیقات شبه تجربی و پس رویدادی می‌باشد که با برداشت مستقیم اطلاعات از صورت‌های مالی منتشر شده شرکت‌های مورد مطالعه (پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران) انجام شده است و از آن جا که حاصل تحقیق برای استفاده کنندگان کاربرد دارد، نوعی تحقیق "کاربردی" قلمداد می‌شود. اطلاعات مربوط به پیشینه پژوهش و مبانی نظری از منابع کتابخانه‌ای و پایگاه‌های علمی و مقالات خارجی و داخلی جمع آوری شده است. به منظور انجام پژوهش، اطلاعات و داده‌های مربوط به تعدیلات سنواتی و انواع آن از صورت‌های مالی حسابرسی شده شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران استخراج شده است. برای محاسبه بازده غیرعادی با استفاده از مدل بازار، بازده‌های روزانه از بانک اطلاعاتی تدبیرپرداز استخراج شده است.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری این پژوهش کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۸۰ الی ۱۳۸۹ می‌باشند. شرکت‌هایی به عنوان نمونه انتخاب شده‌اند که دوره مالی آنها منتهی به پایان اسفند ماه باشد. شرکت‌ها جزء بانکها و موسسات مالی نباشند. حتماً دارای تعدیلات سنواتی باشند و با توجه به اینکه بازار سرمایه به اقلام با اهمیت واکنش نشان می‌دهد، مبلغ تعدیلات سنواتی بایستی با اهمیت باشد. بدین منظور، این تعدیلات باید بیشتر از ۵٪ سود خالص آنها باشد. در بازه زمانی ۲۰۰ روز قبل تا ۵۰ روز قبل از مجمع عمومی صاحبان سهام حداقل ۳۰ بار معامله شده باشند. با اعمال این شرایط، تعداد ۸۶ شرکت به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. به دلیل اینکه داده‌های پرت نتایج تحقیق را تحت تاثیر قرار ندهند، ۱٪ کران بالا و پایین داده‌ها حذف شده‌اند. در نهایت پس از حذف داده‌های پرت، تعداد ۲۵۶ مشاهده سال-شرکت جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش، استفاده شده است.

متغیرهای پژوهش

متغیر وابسته و نحوه محاسبه آن

بازده غیرعادی^۱ (AR): بازده غیرعادی برابر است با میزان باقیمانده مدل بازار که از تفاوت بازده واقعی و بازده مورد انتظار آن سهم با اعمال ضرایب و محاسبه می‌شود. در این پژوهش به پیروی از آور و همکاران (۲۰۰۲) از مدل‌های زمان-رویدادی که توسط داد و وارنر (۱۹۸۳) و هیت و آور (۱۹۸۳) بسط داده شده‌اند، استفاده شده است. برای محاسبه بازده غیرعادی از مدل بازار استفاده شده است.

$$R_{it} = \alpha_i + \beta_i R_{Mt} + \varepsilon_{it}$$

که در این مدل، بازده غیرعادی به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$AR_{it} = R_{it} - (\alpha_i + \beta_i R_{Mt})$$

که در آن،

R_{it} بازده شرکت i در روز t ، R_{Mt} بازده بازار در روز t و AR_{it} بازده غیرعادی شرکت i در روز t است.

در ابتدا، با استفاده از داده‌های ۲۰۰ روز قبل از مجمع عادی تا ۵۰ روز قبل از آن، یعنی بازه زمانی ۱۵۰ روزه، مقادیر α و β مدل بازار با استفاده از رگرسیون خطی برای هر شرکت تخمین زده شده است. سپس با استفاده از بازده‌های روزانه هر شرکت و بازار و همچنین، مقادیر تخمین زده شده α و β ، بازده غیرعادی برای دوره زمانی ۱۰ روز، ۵ روز و یک روز به مجمع عادی و سه روز بعد از آن محاسبه شده است.

پس از محاسبه بازده‌های غیرعادی قبل و بعد از انتشار اطلاعات، بازده غیرعادی تجمعی محاسبه شده است. در مرحله بعدی، با استفاده از آزمون مقایسه زوجی، بازده غیرعادی تجمعی قبل و بعد از انتشار اطلاعات مقایسه شده است تا معلوم شود که آیا تعدیلات سنواتی (با فرض ثابت بودن سایر عوامل) دارای محتوای اطلاعاتی می‌باشند یا خیر. سپس برای اینکه مشخص شود بازار نسبت به انواع تعدیلات واکنش متفاوتی نشان می‌دهد، نوع تعدیلات نیز به طور جداگانه مورد آزمون قرار گرفته‌اند.

متغیر مستقل

تعدیلات سنواتی (AA):

متغیر مستقل پژوهش حاضر تعدیلات سنواتی و انواع آن می‌باشد. این تعدیلات از صورت حساب سود و زیان انباشته استخراج و با استفاده از فروش خالص شرکت همگن شده است. در ابتدا به پیروی از آورز و همکاران (۲۰۰۲) تعدیلات سنواتی در چند طبقه شامل: اصلاح اشتباه با اهمیت مثبت، اصلاح اشتباه با اهمیت منفی، تغییر در برآورد، تغییر در رویه، تغییر در ساختار شرکت، انتقال سود به دوره‌های بعد، انتقال زیان به دوره‌های بعد و قوانین، مقررات و دستورالعملها، دسته‌بندی شده‌اند. لیکن، از آنجا که تعداد مشاهدات مربوط به تعدیلات از نوع تغییر در برآورد، تغییر در رویه، تغییر در ساختار شرکت و قوانین، مقررات و دستورالعملها، بر اساس فرمول کوکران به حد کافی نرسید، در نتیجه، این تعدیلات در گروه سایر موارد در نظر گرفته شد. در نهایت انواع تعدیلات مورد استفاده شامل تعدیلات ناشی از اشتباهات مثبت، تعدیلات ناشی از اشتباهات منفی، تعدیلات ناشی از انتقال درآمد، تعدیلات ناشی از انتقال هزینه و تعدیلات ناشی از سایر موارد می‌باشند. در ادامه هر کدام، مختصراً شرح داده شده‌اند.

تعدیلات ناشی از اشتباهات مثبت: شامل اصلاح اشتباهاتی می‌باشد که اشتباه مربوط در دوره‌های قبل ثبت و منجر به کاهش سود خالص دوره‌های قبل شده، لیکن در دوره جاری

اشتباه مربوط شناسایی و اصلاح گردیده و باعث شده سود انباشته تعدیل شده ابتدای دوره نسبت به سود انباشته ابتدای دوره افزایش یابد.

تعدیلات ناشی از اشتباهات منفی: شامل اصلاح اشتباهاتی می‌باشد که اشتباه مربوط در دوره‌های قبل ثبت و منجر به افزایش سود خالص دوره‌های قبل شده، لیکن در دوره جاری اشتباه مربوط شناسایی و اصلاح گردیده و باعث شده سود انباشته تعدیل شده ابتدای دوره نسبت به سود انباشته ابتدای دوره کاهش یابد.

تعدیلات ناشی از انتقال درآمد: شامل درآمدهایی می‌باشد که در دوره‌های قبل تحقق یافته لیکن، شناسایی نشده و در دوره جاری کشف و بدلیل با اهمیت بودن در سرفصل تعدیلات سنواتی ثبت و گزارش شده است.

تعدیلات ناشی از انتقال هزینه: شامل هزینه‌هایی می‌باشد که در دوره‌های قبل به وقوع پیوسته لیکن، شناسایی نشده و در دوره جاری کشف و به دلیل با اهمیت بودن در سرفصل تعدیلات سنواتی ثبت و گزارش شده است.

یافته‌های تحقیق

نتایج آمار توصیفی

نتایج آمار توصیفی متغیرهای تحقیق در جدول ۱ آورده شده است. همانطور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، میانگین بازده غیرعادی تجمعی قبل از انتشار اطلاعات معادل $0/32-$ درصد و بعد از انتشار اطلاعات معادل $4/22-$ درصد است که $3/9$ درصد کاهش یافته است. این نشان از وجود محتوای اطلاعاتی تعدیلات سنواتی با فرض ثابت بودن سایر عوامل است و نشان می‌دهد که بازار واکنش منفی نسبت به این اطلاعات نشان داده است. میانگین کل تعدیلات سنواتی شرکت‌های نمونه $3/2-$ درصد با انحراف معیار $0/054$ می‌باشد. میانگین تعدیلات سنواتی از نوع اشتباهات مثبت برابر با $1/4$ درصد با انحراف معیار $2/9$ درصد است. میانگین تعدیلات سنواتی از نوع اشتباهات منفی $2/4-$ درصد با انحراف معیار $3/9$ درصد است.

جدول شماره ۱: نتایج آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

شاخص آمار توصیفی متغیرها	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
بازده غیرعادی تجمعی قبل از انتشار اطلاعات	-۰/۰۰۳۲	۰/۰۲۱۷	-۰/۲۴۲	۰/۰۷۱
بازده غیرعادی تجمعی بعد از انتشار اطلاعات	-۰/۰۴۲۲	۰/۰۷۸۸	-۰/۲۷۰	۰/۱۸۲
کل تعدیلات سنواتی	-۰/۰۳۲	۰/۰۵۴	-۰/۲۰۱	۰/۱۶۰
تعدیلات سنواتی از نوع اشتباهات مثبت	۰/۰۱۴	۰/۰۲۹	۰/۰۰۱	۰/۱۶۶
تعدیلات سنواتی از نوع اشتباهات منفی	-۰/۰۲۴	۰/۰۳۹	-۰/۱۸۳	-۰/۰۰۱
تعدیلات سنواتی از نوع انتقال درآمد	۰/۰۲۱	۰/۰۳۸	۰/۰۰۱	۰/۲۹۲
تعدیلات سنواتی از نوع انتقال هزینه	-۰/۰۳۶	۰/۰۴۳	-۰/۲۰۷	-۰/۰۰۲
سایر تعدیلات سنواتی	-۰/۰۰۲	۰/۰۰۹	-۰/۰۴۲	۰/۰۴۱

منبع: یافته‌های محقق

میانگین تعدیلات سنواتی از نوع انتقال سود معادل ۲/۱ درصد با انحراف معیار ۳/۸ است. میانگین تعدیلات سنواتی از نوع انتقال زیان ۳/۶- درصد با انحراف معیار ۴/۳ است. بنابراین، می‌توان بیان کرد که تعدیلات سنواتی از نوع اشتباهات مثبت حدود ۱/۵ درصد مبلغ فروش خالص، تعدیلات سنواتی از نوع اشتباهات منفی حدود ۲/۵ درصد مبلغ فروش خالص، تعدیلات سنواتی از نوع انتقال سود حدود ۲ درصد مبلغ فروش خالص و تعدیلات سنواتی از نوع انتقال زیان نیز حدود ۳/۵ درصد مبلغ فروش خالص شرکت‌های نمونه بوده است. در مجموع نیز می‌توان بیان کرد که مبلغ تعدیلات سنواتی تقریباً حدود ۱۰ درصد مبلغ فروش خالص شرکت‌های نمونه بوده است که این رقم قابل ملاحظه می‌باشد.

نتایج آمار استنباطی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

فرضیه اول به این صورت مطرح شده بود که تعدیلات سنواتی برای بازار سرمایه حاوی بار منفی اطلاعاتی می‌باشد. در مرحله اول، به منظور بررسی محتوای اطلاعاتی تعدیلات سنواتی، بازده غیرعادی تجمعی قبل و بعد از انتشار اطلاعات به بازار بدون در نظر گرفتن نوع تعدیلات سنواتی و با فرض ثابت بودن سایر عوامل، با استفاده از آزمون مقایسه زوجی مورد آزمون قرار گرفته است.

نتایج آزمون همبستگی معنادار دو متغیر میانگین بازده غیرعادی تجمعی قبل و بعد از انتشار اطلاعات در جدول شماره ۲ نشان داده شده است. همانطور که در جدول مذکور ملاحظه می‌شود، ضریب همبستگی برای ۲۵۶ داده زوجی در سطح معناداری ۰/۰۰۰ معادل

۰/۲۳۸ است. بنابراین، می‌توان بیان کرد که بین میانگین بازده‌های غیرعادی تجمعی قبل و بعد از انتشار اطلاعات همبستگی معناداری وجود دارد.

جدول-۲: نتایج آماری همبستگی بین بازده غیرعادی تجمعی قبل و بعد از انتشار اطلاعات برای فرضیه اول

متغیر	تعداد مشاهده	ضریب همبستگی	سطح معناداری
بازده غیرعادی تجمعی قبل و بعد از انتشار اطلاعات	۲۵۶	۰/۲۳۸	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های محقق

پس از مشخص شدن همبستگی معنادار بین دو متغیر میانگین بازده‌های غیرعادی تجمعی قبل و بعد از انتشار اطلاعات، آزمون شده است که آیا میانگین بازده‌های غیرعادی تجمعی قبل و بعد از انتشار اطلاعات تفاوت قابل توجهی با یکدیگر دارند یا خیر. نتایج این آزمون در جدول شماره ۳ نشان داده شده است. همانطور که در جدول مذکور مشاهده می‌شود، میانگین بازده غیرعادی تجمعی قبل از انتشار اطلاعات به بازار برای کل تعدیلات سنواتی معادل ۰/۳۲٪- و میانگین بازده غیرعادی تجمعی بعد از انتشار اطلاعات به بازار معادل ۰/۲۲٪- است که کاهش قابل ملاحظه‌ای تقریباً حدود ۴٪ داشته است. مقدار آماره t معادل ۸/۱۲۵ و سطح معناداری آن کوچکتر از ۱٪ است. بنابراین می‌توان گفت که تفاوت قابل ملاحظه‌ای بین میانگین بازده غیرعادی تجمعی قبل از انتشار اطلاعات و میانگین بازده غیرعادی تجمعی بعد از انتشار اطلاعات به بازار در سطح اطمینان ۹۹٪ وجود دارد.

جدول-۳: نتایج آزمون مقایسه زوجی برای فرضیه اول پژوهش

متغیر	تعداد مشاهده	میانگین	انحراف معیار	آزمون مقایسه زوجی			فاصله اطمینان ۹۵٪ برای تفاوت	
				آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	حد بالا	حد پایین
قبل	۲۵۶	-۰/۰۰۳۲	۰/۰۲۱۷	۸/۱۲۵	۲۵۵	۰/۰۰۰	۰/۰۴۸۴	۰/۰۲۹۵
بعد	۲۵۶	-۰/۰۴۲۲	۰/۰۷۸۸					

منبع: یافته‌های محقق

با توجه به اینکه در نرم افزار اس. پی. اس. اس میانگین بازده غیرعادی تجمعی قبل از انتشار اطلاعات، گروه اول و میانگین بازده غیرعادی تجمعی بعد از انتشار اطلاعات، گروه دوم قرار داده شده است؛ وجود حدود پایین و بالای مثبت نشان می‌دهد که میانگین گروه دوم از میانگین گروه اول کمتر است. بنابراین، این نتایج نشان می‌دهند که اطلاعات منتشر شده دارای محتوای اطلاعاتی است و با توجه به فرض ثابت بودن سایر عوامل، وجود تعدیلات سنواتی در سر فصل صورت‌های مالی دارای محتوای اطلاعاتی می‌باشد و وجود این تعدیلات منجر به واکنش منفی بازار می‌شود. به طوری که اختلاف میانگین بازده غیرعادی تجمعی برای کل تعدیلات سنواتی تقریباً حدود ۰/۴٪ است. بنابراین، فرضیه اول پژوهش مبنی بر حاوی بودن بار منفی اطلاعاتی تعدیلات سنواتی برای بازار سرمایه مورد پذیرش قرار می‌گیرد.

در فرضیه دوم مطرح شده بود که بازار سرمایه نسبت به انواع مختلف تعدیلات سنواتی رفتار متفاوتی نشان می‌دهد. نتایج آماری فرضیه دوم پژوهش در جدول شماره ۴ آورده شده است. همانطور که در جدول مزبور ملاحظه می‌شود، ضریب همبستگی میانگین بازده غیرعادی قبل و بعد از انتشار اطلاعات برای تعدیلات سنواتی از نوع اصلاح اشتباهات منفی معادل ۰/۳۴۵ با سطح معناداری ۰/۰۱۶ که می‌توان بیان کرد همبستگی معناداری بین این دو وجود دارد. با توجه به سطح معناداری آزمون t که معادل ۰/۰۰۶ است می‌توان ادعا کرد تفاوت معناداری در سطح اطمینان ۹۹٪ بین میانگین بازده غیرعادی قبل و بعد از انتشار اطلاعات وجود دارد. اختلاف ۳/۱۴٪ نشان می‌دهد که بازار سرمایه واکنش منفی حدود ۳٪ به تعدیلات سنواتی از نوع اشتباهات منفی نشان داده است.

ضریب همبستگی برای ۴۰ داده زوجی برابر ۰/۲۸۶ است. با توجه به مقدار سطح معناداری ۰/۰۷۴، فرض وجود همبستگی معنادار بین دو متغیر رد می‌شود. در نتیجه بین این دو متغیر (بازده غیرعادی تجمعی قبل و بعد از انتشار اطلاعات) در سطح اطمینان ۹۵٪ همبستگی معناداری وجود ندارد. با توجه به اینکه بین بازده غیرعادی تجمعی قبل و بعد از انتشار اطلاعات همبستگی معناداری وجود ندارد، نمی‌توان تعیین کرد که بازار نسبت به این نوع تعدیلات واکنش نشان می‌دهد یا خیر. به عبارتی، نتایج قابل تفسیری در رابطه با واکنش بازار سرمایه به تعدیلات سنواتی از نوع اشتباهات مثبت وجود ندارد.

جدول ۴: نتایج آزمون‌های آماری فرضیه دوم پژوهش

نوع تعدیلات سنواتی	تعداد مشاهدات	ضریب همبستگی	سطح معناداری	تفاوت میانگین	آماره t	سطح معناداری
اشتباهات منفی	۴۸	۰/۳۴۵	۰/۰۱۶	۰/۰۳۱۴	۲/۸۵۲	۰/۰۰۶
اشتباهات مثبت	۴۰	۰/۲۸۶	۰/۰۷۴	-	-	-
انتقال سود	۴۴	۰/۳۱۸	۰/۰۳۵	۰/۰۳۴۴	۳/۴۱۴	۰/۰۰۱
انتقال زیان	۸۱	۰/۳۳۰	۰/۰۰۳	۰/۰۴۵۲	۴/۹۷۷	۰/۰۰۰
سایر	۴۳	۰/۱۹۸	۰/۲۰۹	-	-	-

منبع: یافته‌های محقق

همانطور که در جدول شماره ۴ ملاحظه می‌شود، ضریب همبستگی دو متغیر میانگین بازده غیرعادی قبل و بعد از انتشار اطلاعات برای تعدیلات سنواتی از نوع انتقال سود معادل ۰/۳۱۸ است که با توجه به سطح معناداری ۰/۰۳۵ می‌توان ادعا کرد در سطح اطمینان ۹۵٪ همبستگی معناداری بین این دو متغیر وجود دارد. تفاوت میانگین بازده غیرعادی تجمعی قبل و بعد از انتشار اطلاعات برای این نوع تعدیلات حدود ۳/۴۴٪ است که با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۱ می‌توان با اطمینان ۹۹٪ بیان کرد که بین میانگین بازده غیرعادی قبل و بعد از انتشار اطلاعات تفاوت معناداری وجود دارد. کاهش ۳/۴۴٪ میانگین بازده غیرعادی تجمعی بعد از انتشار اطلاعات نشان می‌دهد که بازار سرمایه بعد از انتشار اطلاعات تقریباً واکنش منفی حدود ۳/۵٪ به تعدیلات سنواتی از نوع انتقال سود نشان داده است.

ضریب همبستگی متغیرهای میانگین بازده غیرعادی قبل و بعد از انتشار اطلاعات برای تعدیلات سنواتی از نوع انتقال زیان معادل ۰/۳۳۰ با سطح معناداری ۰/۰۰۳ که می‌توان بیان کرد همبستگی معناداری بین این دو وجود دارد. با توجه به سطح معناداری آزمون t که معادل ۰/۰۰۰ است می‌توان با اطمینان ۹۹٪ ادعا کرد تفاوت معناداری بین میانگین بازده غیرعادی قبل و بعد از انتشار اطلاعات وجود دارد. اختلاف ۴/۵۲٪ نشان می‌دهد که بازار سرمایه بعد از انتشار اطلاعات واکنش منفی حدود ۴/۵٪ به تعدیلات سنواتی از نوع انتقال زیان نشان داده است. همچنین نتایج نشان می‌دهند که میانگین بازده غیرعادی قبل و بعد از انتشار اطلاعات مربوط به سایر تعدیلات سنواتی همبستگی معناداری با هم ندارند که می‌توان ادعا کرد بازار واکنش قابل تفسیری ندارد.

این نتایج نشان می‌دهد که بازار سرمایه منشاء و دلایل تعدیلات سنواتی را شناسایی و نسبت به هر کدام واکنش متفاوتی نشان می‌دهد. همانطور که نتایج نشان داد بازار سرمایه به تعدیلات سنواتی از نوع انتقال زیان به نسبت بقیه انواع تعدیلات سنواتی واکنش زیادی نشان داده است. بنابراین، فرضیه دوم پژوهش مبنی بر واکنش متفاوت بازار نسبت به انواع تعدیلات سنواتی مورد تایید قرار می‌گیرد.

بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس مبانی نظری در بازار سرمایه نوعی نگرش منفی نسبت به تعدیلات اعمال شده از سوی شرکت‌ها وجود دارد. در این پژوهش نیز نتایج آزمون‌های انجام شده در رابطه با فرضیه اول، نشان داد که بازار سرمایه ایران نسبت به تعدیلات سنواتی واکنش منفی نشان می‌دهد که می‌توان ادعا کرد تعدیلات سنوایت حاوی بار منفی اطلاعاتی برای بازار سرمایه است. بنابراین، فرضیه اول تحقیق مورد تایید قرار گرفت. همچنین یافته‌های فرضیه دوم پژوهش حاضر نشان داد که بازار سرمایه به تعدیلات سنواتی از نوع اشتباهات منفی حسابداری، انتقال درآمد و انتقال هزینه واکنش منفی نشان می‌دهد؛ به طوری که تفاوت میانگین بازده غیرعادی برای این نوع تعدیلات به ترتیب $3/14\%$ ، $3/44\%$ و $4/52\%$ بوده است. علاوه بر این، نتایج نشان داد که بازار سرمایه واکنش قابل تفسیری نسبت به تعدیلات سنواتی از نوع اشتباهات مثبت حسابداری نشان نمی‌دهد.

نتایج نشان می‌دهد که بازار نسبت به تعدیلات سنواتی از نوع انتقال هزینه واکنش بیشتری نسبت به سایر تعدیلات نشان می‌دهد. به طوری که اختلاف میانگین بازده غیرعادی جمعی مربوط به تعدیلات سنواتی از نوع انتقال هزینه $4/52\%$ بوده است. با توجه به مطالب گفته شده می‌توان بیان کرد که فرضیه دوم پژوهش مبنی بر اینکه بازار نسبت به انواع مختلف تعدیلات سنواتی واکنش متفاوتی از خود نشان می‌دهد، مورد تایید قرار می‌گیرد.

نتایج اکثر پژوهش‌های انجام شده در سطح بین الملل نیز حاکی از آن است که بازار در کوتاه‌مدت واکنش بسیار منفی به تعدیلات سنواتی و ارائه مجدد نشان می‌دهد. بازده غیرعادی جمعی پیرامون تجدید ارائه گویای این واقعیت است. به طور مثال: پالمروس و همکاران (۲۰۰۴) نشان دادند که واکنش بازار به اعلان تجدید ارائه سالانه و فصلی $9/2\%$ - می‌باشد. به طور مشابه، ریچاردسون و همکاران (۲۰۰۲) نشان دادند که واکنش بازار به اعلان تجدید ارائه سود 11% - بوده است. ویلسون (۲۰۰۸) کاهش بلندمدت در محتوای

اطلاعاتی سود پس از ارائه مجدد را مورد آزمون قرار داد. نتایج حاکی از این بود که سود پس از ارائه مجدد دارای محتوای اطلاعاتی نسبتاً کمتری است. پالمروس و همکاران (۲۰۰۴) شواهدی ارائه نمودند که چنانچه به دلیل ارائه مجدد، سود کاهش یابد واکنش بازار در تاریخ اعلان، منفی خواهد بود. آنها دریافتند که میانگین نرخ بازده غیرعادی انباشته در طی دور دو روزه بعد از اعلان سود برای نمونه آماری ۹٪- شده است. هنس و همکاران (۲۰۰۸) نشان دادند که بازده غیرعادی برای تعدیلات ناشی از انحرافات صورت‌های مالی ۱۴٪ بوده در حالی که برای اشتباهات ۲٪ بوده است. بنابراین، نتایج پژوهش حاضر با مبانی نظری ارائه شده و تحقیقات انجام شده در سطح بین الملل که ذکر شد، سازگار است.

محدودیت‌های پژوهش

۱. در این پژوهش تعدیلات سنواتی در ۵ گروه طبقه‌بندی شد، بنابراین در صورت جزئی‌تر کردن تعدیلات امکان دستیابی به نتایج متفاوت وجود می‌داشت. بنابراین در تعمیم نتایج این امر باید مد نظر قرار گیرد.
۲. به دلیل محدودیت‌های ذکر شده در مورد ویژگی‌های نمونه آماری و از طرف دیگر محدودیتها و نقایص موجود در بانک اطلاعاتی و سایر منابع در دسترس، انتخاب نمونه جامع‌تر برای آزمون فرضیه‌های تحقیق مقدور نبوده که این امر ممکن است بر نتایج حاصله تاثیر گذاشته باشد. بنابراین در تعمیم نتایج به کل جامعه بایستی با احتیاط عمل شود.

منابع

- بزرگ اصل، موسی. ۱۳۸۷. تعدیلات سنواتی و حقوق سهامداران، روزنامه دنیای اقتصاد، شماره ۱۵۷۶، ص بورس.
- ثقفی، علی؛ امیری، مقصود و کاظمی، حسین. (۱۳۹۰). «مطالعه تجربی پیرامون محتوای اطلاعاتی سود متعاقب تجدید ارائه صورت‌های مالی». *نظریه‌های نوین حسابداری*، سال اول، شماره اول، پاییز، ص: ۲۲-۱.
- حساس یگانه، یحیی و امیدی، الهام. (۱۳۹۳). «رابطه کیفیت اطلاعات حسابداری، تاخیر واکنش قیمت و بازدهی آتی سهام». *فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی*، سال یازدهم، شماره ۴۲، تابستان، ص: ۳۱-۵۸.
- دولت آبادی، مهدیه. (۱۳۹۰). «بررسی مقایسه‌ای سود گزارش شده با سود تجدید ارائه شده شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران». *پایان نامه کارشناسی ارشد حسابداری*. دانشگاه شهید باهنر کرمان. دانشکده مدیریت و اقتصاد.
- سجادی، سید حسین. (۱۳۸۳). «رابطه تعدیلات سنواتی صورت‌های مالی با قیمت سهام، اندازه و عمر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران». *فصلنامه بررسی‌های اقتصادی*، دوره ۱، شماره ۱، تابستان، ص: ۸۷-۶۳.
- سجادی، سید حسین و قربانی، رامین. (۱۳۹۰). «رابطه بین ویژگی‌های خاص شرکت‌ها و تعدیلات سنواتی آنها». *پژوهش‌های تجربی حسابداری مالی*، سال اول، شماره دوم، زمستان، ص: ۷۵-۶۲.
- شریعت پناهی، سید مجید و کاظمی، حسین. (۱۳۸۹). «تاثیر ارائه مجدد صورت‌های مالی بر محتوای اطلاعاتی سود». *فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی (مطالعات حسابداری سابق)*، شماره ۲۶، تابستان، ص: ۲۸-۱.
- کردستانی، غلامرضا؛ آزاد، عبدالله و کاظمی، محبوبه. (۱۳۸۹). «آزمون تجربی اهمیت تعدیلات سنواتی در بازار سرمایه». *تحقیقات حسابداری*، شماره ۸، ص ۷۹-۶۲.
- Anderson, K. and Yohn, T. (2002). "The Effect of 10-K Restatements on Firm Value, Information Asymmetries, and Investors' Reliance on Earnings." *Working paper, Georgetown University*.
- Bishop M. L and E. A. Eccher. (2000). "Do Markets Remember Accounting Changes? An Examination of Subsequent Years". Available at URL: <http://www.ssrn.com>.

- Gertsen, F. H. M., C. B. M. Van Riel & G. Bernes. (2006). "Avoiding Reputation Damage in Financial Restatements". **Long Range Planning**, Vol. 39. PP. 429-456.
- Hennes, K.M., Leone, A. J, and Miller, B. P. (2008). "The Importance of Distinguishing Errors from Irregularities Restatement Research: The Case of Restatements and CEO/CFO Turnover". **Accounting Review**, Vol. 83, No. 6, PP: 1-44.
- Hribar, P. and Jenkins, N. T. (2004). "The Effect of Accounting Restatements on Earnings Revisions and the Estimated Cost of Capital". **Review of Accounting Studies**. Vol. 9, pp: 337-356.
- Kravet, T. and Shevlin, T. (2010). "Accounting restatements and information risk". **Review Accounting Study**, Vol. 15, pp: 264-294.
- Lin J.W Hwang M.I and Li J.F. (2004). A Neural Fuzzy System Approach to Assessing the Risk of Earnings Restatements. **Issues in Information Systems**. Vol. 7. No.1: 201- 207.
- Nabar, S.; Kim, Y. and Heninger, W. G. (2006). "Earnngs Misstatements, Restatement and Corporate Governance". **Journal of Forensic & Investigative Accounting**, Vol. 1, Issue. 2, pp: 1-35.
- Owers, J. E ; Lin, C. M and Rogers, R. C. (2002). "The Informational Content and Valuation Ramifications of Earnings Restatements". **International Business & Economics Research Juornal**, Vol. 1, N. 5, PP: 71-88.
- Palmrose, Z.V and Scholz, S. (2004). "The circumstances and large consequences of non-GAAP reporting: Evidence from restatements". **Contemporary Accounting Research**, Vol. 21(1), pp: 139-180.
- Palmrose, Z-V.; Richardson, V. J and Scholz, S. (2004). "Determinants of Market Reactions to Restatement Announcements". **Journal of Accounting and Economics**, Vol. 37, pp: 59-90.
- Richardson, S. (2002). "Predicting Earnings Management: The Case of Earnings Restatements". University of Pennsylvania, the Wharton School.
- Richardson S; Tuna I and Wu, M. (2002). "Predicting earnings management: The case of earnings restatements". **Working paper**. University of Pennsylvania and Hong Kong University of Science and Technology.
http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=338681.
- Wilson, W. M. (2008). "An Empirical Analysis of the Decline in the Information Content of Earnings Following Restatements". **The Accounting Review**, Vol. 83, No. 2.